

**NA SZLAKU DO ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU.
EDUKACJA DLA PRZYSZŁOŚCI.**

12-13 października 2009
Centrum Szkolenia Gazownictwa Spółki BUD-GAZ
ul. Kasprzaka 25, Warszawa

**Plan działań na rzecz edukacji dla zrównoważonego rozwoju
(Założenia)**

Żyjemy w gwałtownie zmieniającej się rzeczywistości, w której musimy rozwiązywać nowe problemy gospodarcze, społeczne i środowiskowe. Potrzebna nam jest wiedza i umiejętności, dzięki którym stworzymy dla siebie oraz naszych dzieci bezpieczniejszy, zdrowszy i lepszy świat. Tę wiedzę i umiejętności możemy zyskać poprzez edukację dla zrównoważonego rozwoju (EZR).

Edukacja dla zrównoważonego rozwoju to pojęcie szersze niż edukacja przyrodnicza czy ekologiczna. Oprócz kwestii środowiskowych zawiera również zagadnienia społeczne, takie jak prawa człowieka, zróżnicowanie kulturowe i zdrowie oraz kwestie ekonomiczne, np. modele produkcji i konsumpcji. EZR to nie tylko przekazywanie wiedzy, ale też uczenie samodzielnego rozwiązywania problemów oraz kształtowanie systemu wartości. To także umożliwienie uczącemu się zdobywania, na wszystkich etapach jego życia, umiejętności zapewniających mu trwałą i wszechstronny rozwój.

W stosowanych w tym celu narzędziach i metodach nauczania ważna jest różnorodność (np. symulacje, odgrywanie ról, technologie informacji i komunikacji, badania, studia przypadków, zajęcia w terenie, projekty własne realizowane przez uczących się) i umiejętność korzystania z najnowszych dostępnych osiągnięć nauki i techniki.

W 2002 r. Zgromadzenie Ogólne NZ ustanowiło lata 2005-2014 Dekadą Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju. Celem ONZ było inspirowanie krytycznego i twórczego myślenia oraz propagowanie takich zachowań, które umożliwiają trwałą i zrównoważony rozwój.

Wytyczne pomocne w realizacji postulatów Dekady zawarte są w Strategii Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju Europejskiej Komisji Gospodarczej ONZ przyjętej na spotkaniu wysokiego szczebla ministrów ds. środowiska oraz edukacji w 2005 r. w Wilnie. Aby wdrożyć postanowienia Strategii, każdy kraj powinien opracować swój własny plan działań.

I. Główni aktorzy

Nie ma jednego podmiotu odpowiedzialnego za te zadania. EZR wymaga współpracy i partnerstwa wielu zainteresowanych podmiotów. Wśród najważniejszych aktorów sceny edukacji znajdują się rządy i władze lokalne, edukatorzy, naukowcy, lekarze, przemysł, transport i rolnictwo, związki zawodowe i pracownicze, środki masowego przekazu, organizacje pozarządowe, przedstawiciele biznesu, społeczności lokalne oraz organizacje międzynarodowe.

II. Główne zadania

Celem Planu działań jest usystematyzowanie i zsynchronizowanie działań w zakresie edukacji dla zrównoważonego rozwoju, podejmowanych przez poszczególne podmioty biorące udział w tym procesie. Najważniejsze zadania to uwzględnienie zagadnień EZR w zapisach powstających polityk i programów strategicznych, włączenie ich do nauczania formalnego i nieformalnego, do programów kształcenia i doskonalenia zawodowego nauczycieli, zapewnienie dostępu do odpowiednich pomocy dydaktycznych i materiałów edukacyjnych, a także promocja badań służących rozwojowi EZR.

Na poziomie międzyresortowym

- Tworzenie okazji do spotkań, dyskusji, wymiany informacji, inicjowania wspólnych projektów w zakresie edukacji dla zrównoważonego rozwoju.

Na poziomie resortowym

- Zawieranie w aktach prawnych i programach strategicznych zapisów dotyczących edukacji dla zrównoważonego rozwoju (wszystkie odpowiednie resorty).
- Zawarcie kwestii zrównoważonego rozwoju w programach nauczania na wszystkich etapach, począwszy na przedszkolach, aż do szkół wyższych.
- Wzmocnienie związków pomiędzy naukami przyrodniczymi, ekonomicznymi, politycznymi i społecznymi w studiach interdyscyplinarnych, wielodzinowych i specjalistycznych.

- Zawieranie zagadnień związanych ze zrównoważonym rozwojem w szkoleniach dokształcających dla edukatorów w celu podnoszenia ich kwalifikacji.
- Zachęcanie nauczających, również tych zaangażowanych w edukację nieformalną i pozaformalną, do dzielenia się doświadczeniem (networking).
- Poprawa dystrybucji i zarządzania pomocami naukowymi dotyczącymi zrównoważonego rozwoju.
- Zachowanie spójności pomiędzy materiałami służącymi nauczaniu formalnemu, nieformalnemu i pozaformalnemu.
- Wprowadzanie kryteriów zatwierdzania kompetencji zawodowych w kwestiach EZR (ESD).
- Dzielenie się wiedzą - dystrybucja dobrych praktyk, informacji i doświadczeń, w zakresie EZR pomiędzy różnymi sieciami i partnerami zaangażowanymi w EZR.

Na poziomie szkół

- Tworzenie własnych planów zrównoważonego rozwoju przez placówki edukacyjne.
- Dążenie placówek edukacyjnych do osiągnięcia certyfikatów świadczących o zrównoważonym zarządzaniu. Instytucja kształcąca, w całości, włączając w to uczniów i studentów, nauczycieli, zarządzających oraz pozostały personel, jak również rodziców, powinna stosować się do zasad zrównoważonego rozwoju.
- Włączanie w nauczanie o zrównoważonym rozwoju przykładów lokalnych spraw również tych na styku konfliktów społecznych i dyskusowanie nad ich rozwiązaniem.
- Prowadzenie wspólnych działań w zakresie zrównoważonego rozwoju ze szkołami z innych krajów.
- Współpraca z partnerami lokalnymi (m.in. urzędami, organizacjami pozarządowymi).

Na poziomie międzynarodowym:

- Wzmocnienie istniejących regionalnych i podregionalnych sieci, programów, badań w zakresie EZR.

Inne zadania:

- Zapewnienie finansowania działań na rzecz edukacji dla zrównoważonego rozwoju.
- Promocja współpracy pomiędzy instytucjami oświaty formalnej i nieformalnymi organizacjami oraz działaniami.

- Emisja przez środki masowego przekazu programów, audycji i artykułów edukacyjnych oraz informacyjnych mówiących o zrównoważonym rozwoju oraz kształtujących świadomość i tzw. dobre nawyki.
- Tworzenie materiałów edukacyjnych dla nauczających, uczących się oraz zajmujących się badaniami uwzględniających treści zrównoważonego rozwoju.
- Ułatwienie dostępu do środków elektronicznych i zasobów internetu oraz informacji o EZR oraz stałe poszerzanie zawartych w nich treści (np. otwarte zasoby edukacyjne).
- Promowanie projektów badawczych dotyczących zrównoważonego rozwoju w tym odpowiednich metod i materiałów nauczania. Wyniki badań i dokonania w zakresie rozwoju powinny być udostępniane wszystkim zainteresowanym na poziomie lokalnym, regionalnym i globalnym oraz powinny zostać wcielone w różne elementy systemu kształcenia.
- Promocja działań na rzecz edukacji dla zrównoważonego rozwoju w miejscu pracy – tworzenie programów i szkoleń dla pracowników, promowanie odpowiedzialnych zachowań w miejscu pracy.
- Wprowadzenie wskaźników służących ocenie edukacji dla zrównoważonego rozwoju.
- Rozwijanie współpracy w zakresie EZR pomiędzy wszystkimi partnerami m.in. wspólne programy, działania organizacji zajmujących się ochroną środowiska naturalnego i organizacji zajmujących się kwestiami społecznymi (np. budowanie kompetencji mieszkańców obszarów wiejskich, inicjatywy skierowane na rozwój kultury wzajemnego szacunku w komunikacji społecznej i podejmowaniu decyzji).

III. Narzędzia

IV. Horyzont czasowy

Pierwszy horyzont czasowy wyznacza Dekada ONZ oraz Strategia EKG ONZ dot. edukacji dla zrównoważonego rozwoju tj. 2014 rok.

V. Wskaźniki realizacji

Wskaźniki powinny służyć ocenie działań w zakresie EZR w kraju, ale także ułatwiać raportowanie z realizacji Dekady do UNESCO i EKG ONZ oraz umożliwiać porównanie rozwoju EZR w Polsce z innymi krajami.

Przykłady wskaźników:

- Liczba dokumentów prawnych/strategii/programów politycznych, w których zawarta jest edukacja dla zrównoważonego rozwoju.
- Liczba i rodzaj tematów zrównoważonego rozwoju zawartych w programach nauczania na różnych poziomach edukacji formalnej.
- Kwoty przeznaczane na dofinansowanie działań w zakresie edukacji dla zrównoważonego rozwoju.
- Liczba istniejących sieci / platform współpracy zrzeszających edukatorów/ liderów zaangażowanych w edukację dla zrównoważonego rozwoju.
- Liczba i dostępność narzędzi i materiałów do nauczania w ramach edukacji na rzecz zrównoważonego rozwoju.

Załączniki:

Krajowe i międzynarodowe dokumenty dotyczące edukacji dla zrównoważonego rozwoju:

- Narodowa Strategia Edukacji Ekologicznej „Przez edukację do zrównoważonego rozwoju”
- Dekada ONZ Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju – schemat wdrażania
- Strategia EKG ONZ Edukacji dla Zrównoważonego Rozwoju

Słowniczek:

Edukacja formalna ma miejsce w instytucjach edukacyjnych i szkoleniowych, prowadząc do przyznawania uznawanych dyplomów i kwalifikacji.

Edukacja nieformalna odbywa się poza, a czasami równoległe do głównego nurtu systemów edukacji i szkolenia, i zwykle nie prowadzi do formalnych świadectw. Edukacja nieformalna może mieć miejsce w miejscu pracy oraz poprzez działania społeczeństwa obywatelskiego, organizacji i grup (takich jak organizacje młodzieżowe, związki zawodowe i partie polityczne). Może odbywać się m.in. poprzez kursy, udział w projektach, konkursach, itp.

Edukacja pozaformalna stanowi naturalny składnik codziennego życia. W przeciwieństwie do edukacji formalnej i nieformalnej, edukacja pozaformalna nie musi być działaniem celowym, i w związku z tym może nie być nawet uznawana przez poszczególne osoby za proces zdobywania wiedzy i umiejętności.